

Rize Şehrinde Özel Kreşlerdeki Çocuklarda Bağırsak Parazitlerinin Taranması

Osman Birol ÖZGÜMÜŞ, Şengül ALPAY KARAOĞLU

Rize Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü, Rize, Türkiye

ÖZET: Çalışmada, Rize şehrinde bulunan iki özel kreşte yaşları 1-6 arasında olan toplam 73 çocukta (35 kız, 38 erkek) bağırsak parazit taşıyıcılığı araştırılmıştır. Çocuklardan ayda 3 kere dışkı ve selofan bant preparatı sağlanmıştır. Çocukların dışkı veya selofan preparatlarının toplam %15'inde parazit kist veya yumurtasına rastlanmıştır. Kızların %8,5'inin, erkeklerin %21'inin parazit portörü olduğu ve hepsinin asemptomatik taşıyıcı olduğu saptanmıştır. Parazitler; *Giardia intestinalis*, *Entamoeba coli* + *Iodamoeba bütschlii*, *Taenia* spp. ve *Enterobius vermicularis* olarak sırasıyla %11, %1,3, %1,3 ve %1,3 oranlarında tespit edilmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Bağırsak parazitleri, kreş, Rize.

Screening of Intestinal Parasites of Children in Special Day Nurseries in the City of Rize

SUMMARY: In this study, the carriage of intestinal parasites was investigated in a total of 73 children (35 girls, 38 boys) in the 1-6 age-group in two special day nurseries in the city of Rize. Stool samples and cellophane tape preparations were obtained from children three times a month. Parasite cysts or eggs were found in total of 15.0% of the stool samples or cellophane tape preparations from children. It has been determined that 8.5% of the girls and 21.0% of the boys were parasite porters, and that all of these were asymptomatic carriers. *Giardia intestinalis*, *Entamoeba coli* + *Iodamoeba bütschlii*, *Taenia* spp. and *Enterobius vermicularis* were detected at rates of 11.0%, 1.3%, 1.3% and 1.3%, respectively.

Key words: Intestinal parasites, day nursery, Rize.

GİRİŞ

Bağırsak parazitleri dünyada enfeksiyon hastalıkları etkenleri arasında önemli yer tutmaktadır ve görülme sıklığı, sosyoekonomik düzey, eğitim düzeyi, beslenme, çocuk yuvaları, okullar, kırsal ve yetiştirme yurtları gibi toplu yaşanan yerler ve temizlik alışkanlıklarına bağlı olarak değişmektedir. Ayrıca, alt yapı şartları ve iklim de önemli rol oynamaktadır (1, 2, 12). Ülkemizde de diğer gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi bağırsak parazitlerine sık rastlanmaktadır (3). Bu hastalıklar özellikle çocuklarda beslenme bozuklukları yanında bedensel ve zihinsel gelişimlerinde problemlere yol açmaktadır (8).

Bu çalışmada Rize şehrinde bulunan iki kreşte bakılan, sosyoekonomik düzeyi orta veya iyi seviyede olduğu öngörülen çocuklarda bağırsak parazitlerinin varlığı ve taşıyıcılığı araştırılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma Rize ili şehir merkezinde bulunan iki özel kreşte bulunan 1-6 yaş aralığındaki toplam 73 çocuk birey arasında gerçekleştirilmiştir. Bakım altında olan çocukların ailelerinin yıllık gelir durumları sorgulandığında, çoğunluğunun sosyoekonomik durumlarının iyi seviyede olduğu bildirilmiştir.

Çocukların ailelerinden izin alındıktan sonra, bir gün önce selofanlı lamalar ve dışkı kapları kreşlere bırakılmıştır. Kreşlerde bulunan görevli hemşirelerin yardımıyla çocukların hepsinden ayda üç kez olmak koşuluyla dışkı ve selofanlı bant yöntemi için örnekler alınmıştır. İncelenmek üzere bölümümüzün Mikrobiyoloji & Moleküler Biyoloji Araştırma Laboratuvarı'na getirilen dışkı ve selofanlı bant örnekleri vakit geçirilmeden incelenmiştir. Dışkı örnekleri önce makroskopik olarak, daha sonra serum fizyolojik (%0,9 NaCl) ve lugol ile hazırlanan preparatlar 10X ve 40X büyütmede mikroskopik olarak incelenmiştir.

BULGULAR

İki kreşte bağırsak paraziti taraması yapılan 73 çocukta 11 (%15) çocuğun bağırsak parazitleri taşıdığı tespit edilmiştir. Bunlardan 3'ü kız, 5'i erkek olmak üzere toplam 8 (%15)

çocukta *Giardia intestinalis* kisti, 1 (%2,6) erkekte selofanlı yöntemle *Enterobius vermicularis* yumurtası, 1 (%2,6) erkekte *Taenia* spp. yumurtası ve 1 (%2,6) erkek çocukta *Iodomoeba butschlii* ve *Entamoeba coli* kistleri birlikte bulunmuştur. Parazit kisti veya yumurtaları daha çok erkeklerde (%21) saptanmıştır. Kız çocuklarının %8,5'inde parazite rastlanmıştır. Saptanan bağırsak parazitlerinin yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Rize'deki kreşlerde bakılan çocuklarda rastlanan bağırsak parazitlerinin cinsiyete göre dağılımı.

Parazit	Kız	Erkek	Toplam
	(n = 35)	(n = 38)	(N = 73)
	n (%)	n (%)	N (%)
<i>Giardia intestinalis</i>	3 (8,5)	5 (13,1)	8 (11)
<i>Entamoeba coli</i> + <i>Iodomoeba bütschlii</i>	-	1 (2,6)	1 (1,3)
<i>Taenia</i> spp.	-	1 (2,6)	1 (1,3)
<i>Enterobius vermicularis</i>	-	1 (2,6)	1 (1,3)
Toplam	3 (8,5)	8 (21)	11 (15)

TARTIŞMA

Yurdumuzda bağırsak parazitlerinin yaygınlığı, yapılan çalışmalarda coğrafi farklılık göstermekte olup, toplu yaşanan yerlerde yaygınlığının arttığı bilinmektedir. Araştırma sonuçları, sosyo-ekonomik durum, iklim şartları, altyapı sorunları hatta kullanılan yöntemlere göre değişmektedir. Üner ve ark. (11) İzmir'de ilkököl çocuklarında %28,18 oranında bağırsak parazitine rastlamışlardır. Aynı çalışmada (11) sosyo-ekonomik durumu iyi olan öğrencilerin bulunduğu bir okulda %15,37, orta düzeyde olanlarda %27,27 oranında bağırsak parazitine rastlanmıştır. Çulha ve ark. (4) Antakya'daki dört kreşte bakılan çocukların dışkı örneklerinin %20,93'ünde parazit tespit etmişlerdir. Bizim çalışmamızda 73 çocuğun %15'inde bağırsak parazitine rastlanmıştır. Araştırdığımız çocukların parazit taşıyıcılıkları tespit edildikten sonra, aileleri tarafından götürülen pediatristleri tarafından sorgulandığında, hiçbir çocuğun enfeksiyonuyla ilgili semptomlara sahip olmadığı bildirilmiştir. Asemptomatik olarak parazit taşıyan bu gibi çocukların kreşler veya bakım evleri gibi toplu yaşanan yerlerde bulaştırıcılık açısından devamlı potansiyel rezervuarlar olduğu aşikârdır ve düzenli taramalarla tespit edilerek mutlaka tedavi edilmeleri gerekmektedir.

Niğde ve çevresindeki ilkököl öğrencilerinde yapılan bir çalışmada ise 195 öğrencinin %39'unda çeşitli bağırsak parazitlerine rastlanılmıştır. Aynı çalışmada sosyo-ekonomik durumu iyi olan öğrencilere %6,7'sinin, orta olanların %64,8'inin ve kötü olanların %28,5 oranında enfekte olduğu kayıt edilmiştir (10).

Malatya'da bir yetiştirme yurdunda çocukların %89,4'ünde (5), Bursa'daki bir okulda öğrencilerin %31,7'sinin (6), Manisa ve çevresinde çocukların %73,4'ünün bağırsak parazitleri ile enfekte oldukları kayıt edilmiştir (7).

Sivas'ta ilköğretim çağı çocuklarında bağırsak parazitleriyle ilgili yapılan çalışmalarda 484 öğrencinin dışkı örnekleri incelenmiş, bu öğrencilerin 214'ünün (%44,2) bağırsak parazitiyle enfekte olduğu bulunmuştur. Yine şehir merkezinde bulunan yatılı ilköğretim okulunda ise 72 öğrencinin dışkı örnekleri incelendiğinde bu oran %37,5 olarak belirlenmiştir. Sivas'ın ilçesi İmranlı'daki yatılı bölge ilköğretim okulunda 274 öğrencinin hem dışkı hem de selofan bant örnekleri incelenmiş ve bunların 141'inde (%51,4), Ulaş yatılı ilköğretim okulunda 294 öğrencinin dışkı örneği incelenmiş, bunun 167'sinde (%55,8) bağırsak paraziti saptanmıştır (9).

Parazite rastlama sıklığının çalışmamızda olduğu gibi, kreşlerde az oranda tespit edilmesinde; hijyenik koşullara uyulmasının, temizlik alışkanlığı eğitimlerinin, bu gibi işletmelerde düzenli olarak sağlık raporlarının takiplerinin ve ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin ve kültür seviyelerinin önemli etkenler olduğu kanısındayız. Rize ilinde ilk olarak gerçekleştirilen bu çalışma sonuçlarının, ülkemizin parazit coğrafyası ile ilgili verilerine katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

1. **Aydın S, Yaylı G**, 2002. Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezine Başvuran Çocuklarda Bağırsak Parazitleri Sıklığı. *Klinik Derg*, 15(2): 54–55.
2. **Çeliksöz A, Demirtaş S, Sümer Z, Özçelik S, Saygı G**, 1997. Sivas SHÇEK Çocuk Yuvasındaki Çocuklarda Bağırsak Parazitlerinin İncelenmesi. *Türkiye Parazit Derg*, 21(1): 45–47.
3. **Çetin ET, Anğ Ö, Töreci K**, 1983. *Tıbbi Parazitoloji*. 3.Baskı, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Yay. No:30731146 İstanbul.
4. **Çulha G, Canpolat A, Gülbol G**, 2005. Antakya'da Dört Farklı Özel Gündüz Bakım Evi ve Kreşteki Çocuklarda Bağırsak Parazitlerinin Dağılımı. *Türkiye Parazit Derg*, 29(2): 120 – 122.
5. **Durmuş B, Yakıncı C, Rafiq M, Durmuş R**. 1997. The Prevalence of Intestinal Parasites Among Orphans and Primary School Children in Malatya. *Türkiye Parazit Derg*, 21(4): 391-394.
6. **Kasım H, Ay Y, Oğuz C, Öztürk O, Coşkun Z**, 1996. Bursa Yöresi İlkokul Çocuklarında Gastrointestinal Parazitlerin Yayılışı. *Türkiye Parazit Derg*, 20(2): 191-197.
7. **Keskinler D, Ayyıldız A, Aktaş F, Çelebi S**, 1997. Bağırsak Parazitlerinin Tanısında Direkt ve Yoğunlaştırma Yöntemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Türkiye Parazit Derg*, 21(4): 383-386.
8. **Oberhelman RA, Guerrero ES, Fernandez ML, Silio M, Mercado D, Comiskey N, Ihenacho G, Mera R**, 1998. Correlation between intestinal parasitosis, physical growth and psychomotor development among infants and children from rural Nicaragua. *Am J Trop Med Hyg*, 58(4): 470–475.

9. **Özçelik S, Oğuztürk H, Değerli S, Çeliksöz A, Aygan Ç, Saygılı İ, İşlek A, Uygur B, Kıvanç Ö**, 2001. Sivas Merkez Ve Çevre İlçelerinin Bazılarında İlköğretim Çağı Çocuklarında Bağırsak Parazitlerinin Yaygınlığı. *Türkiye Parazitol Derg*, 25(1): 56-58.
10. **Uğurlu K**. 1997. Niğde Ve Yöresinde İlkokul Çocuklarında Görülen Bağırsak Parazitlerinin Yaşa, Cinsiyete ve Sosyoekonomik Duruma Göre Dağılımı. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Biyoloji Anabilim Dalı. Niğde.
11. **Üner A, Özensoy S, Tappeh K, Akar Ş, Gürüz Y, Kundakçı Ü**, 1997. İzmir'in Karşıyaka İlçesi İlkokul Çocuklarında Bağırsak Parazitleri ve Baş Biti Araştırması. *Türkiye Parazitol Derg*, 21(1): 39-43.
12. **Zeyrek Yıldız F, Zeyrek CD, Özbilge H, Mızraklı Uzala A**, 2003. Şanlıurfa'da İlköğretim Çocuklarında Bağırsak Parazitlerinin Dağılımını Etkileyen Faktörler ve Büyüme Etkisi. *Türkiye Parazitol Derg*, 27(3): 203-206.